

Рецензия

на дисертационния труд на докторанта Златка Александрова Димитрова на тема: **“Технологичен модел за реализиране на игровата дейност във физическото възпитание на 6-7 г. деца”**, за присъждане на образователната и научна степен “Доктор”, по професионално направление I.2.Педагогика (предучилищно и начално училищно физическо възпитание)”

Златка Александрова Димитрова е докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика” във факултета по педагогика на ЮЗУ „Неофит Рилски”. Родена е през 1971 г. Висшето си образование завършва в НСА „Васил Левски”, което е солидна основа за бъдещето ѝ развитие. Майстор на спорта по художествена гимнастика. До 1993 година работи като учител по физическо възпитание и треньор по художествена гимнастика. От 1993 – до 1995 година е треньор по художествена гимнастика и модерен балет, като обучава по гимнастика и деца от детските градини. От 1995 до 2001 година е асистент по методика на физическото възпитание към филиала на педагогическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” и обучава студенти по физическо възпитание в специалностите ПУПЧЕ и ПНУП. От 2001 година е преподавател в Бургаския университет „Проф.д-р Асен Златаров”- понастоящем - главен асистент. Има 17 години академичен трудов стаж.

Хронологията на биографската ѝ справка след завършване на висшето ѝ образование показва, че дейностите ѝ са свързани с физическото възпитание и тренировъчната работа по художествена гимнастика с деца, която изисква и отлична музикална подготовка. Следователно тематиката на дисертацията ѝ е закономерно следствие от мултиплицирането на знания, умения и компетенции в посочената област. Председател е на спортен клуб по гимнастика, модерен балет и др. спортове.

Актуалност на дисертационния труд:

Известно е, че до 1989-1990 г. основна задача на детските градини бе осигуряване на условия, на първо място за добро физическо развитие и добро здравно състояние на децата, въз основа на които се реализираше психо - социалното

им развитие. Това придаваше водещо значение на физическото възпитание в детската градина.

С течение на времето обаче, тази задача бе изтласкана назад, за сметка на налагащото се умствено и социално развитие. Каквато и да е политиката на МОМН сега обаче, физическото развитие е базово за останалите конструкти на личностното развитие, което предопределя и значимостта на физическото възпитание.

От друга страна, в двигателната дейност детето се развива, но и разкрива, разкрива своите способности, потребности, личностни особености. Непосредственото, живо общуване между децата в двигателната дейност характеризира педагогическите условия на физическото възпитание като уникални. То е медиатор между дидактиките и хармонизатор на детското развитие, мултиплициращ ефектите от разнородните двигателни дейности - с ефектите от другите дидактики. То е и оздравителна технология.

Изразената по-горе тревога за физическото развитие на децата, стои в основата и на разработения дисертационен труд, целящ на първо място да повиши двигателната активност на децата, да я разнообразии, да я приведе в игрова форма (която е и най-желана) и да повиши емоционалния им тонус чрез музиката.

Така в педагогическите условия на предучилищното физическо възпитание, докторантката **си поставя за цел** да създаде предпоставки за **динамизиране** на морфо-функционалното, двигателно (двигателни способности), моторно (двигателни умения и навици) и психо-моторно развитие на 6-7 г. деца, чрез обогатяване на средствата на физическото възпитание.

Структура на дисертационния труд, методология на изследване и съдържание:

Дисертационният труд съдържа 200 страници, от които 165 основен текст с включени 28 диаграми, 18 таблици и 2 схеми. Приложенията към дисертацията са 6 броя и включват комплекси от общоразвиващи упражнения с музикални речитативи, комплекси по аеробна гимнастика за 6 – 7 годишни деца, музикално-двигателни игри и други средства на физическото възпитание.

Докторатът е структуриран в 4 глави, изводи и препоръки за практиката, библиографска справка и приложения.

В хода на изследването са проведени 3 вида експерименти (предварителен, констатиращ и педагогически - развиващ).

В глава I в 4 подраздела е представена концептуалната постановка на проблема. Анализирани са голям брой източници, като българските са обхванати във висока степен. Библиографията обхваща 214 заглавия, от които 193 на кирилица и 21 на латиница. Златка Александрова интерпретира различни гледни точки на авторите, в т. ч. противостоящи се една на друга теории. Прилага дедуктивен метод.

Изложението е съдържателно и информативно, на добър научен стил. Адекватно са приложени понятията от ТМФВ и сродните, обслужващи я области като функционалната възрастова анатомия, биомеханика на движенията, съпоставя (паралелно и хронологично) теориите за скритите механизми на формиране на двигателните умения и навици, на процесите на автоматизация и деавтоматизация в двигателното обучение и др.

Интерпретацията на проблемите на детското развитие и на физическото възпитание в детските градини и съпоставянето им с концепцията заложена в Системата на предучилищното физическо възпитание показва отлично познаване на нормативните документи от докторантката. Притежава задълбочени знания и по музика, педагогическа психология, социология и др. аргументирайки потенциала на физическото възпитание за многоаспектно развитие на децата.

Добре е разработен и проблема за сензомоторното им развитие, обслужващо разнообразната им двигателна дейност.

В предучилищното физическо възпитание на подвижните игри се гледа като на допълнително средство на физическото възпитание, с изключение на I-ва група при 3-4 г. деца.

Причината се корени в това, че през I-я и II-я етап от обучението на нови двигателни действия- естествено-приложни или спортно-подготвителни (в другите педагогически ситуации), те не могат да бъдат включвани в подвижни игри преди автоматизацията им. Това произтича от пораждащия се риск от деавтоматизация,

поради разпределение на вниманието на децата в играта. Или, в игра се включват автоматизирани двигателни действия в III-я етап на обучението.

В този контекст, обогатяването на подвижните игри с музикално –двигателни средства, като общоразвиващи упражнения, естествено-приложни, спортно-подготвителни, танцови и др. средства ще повиши двигателната активност на децата, от която биологическите им потребности са изключително високи.

В подраздел I.4. аналитично са разгледани възможностите на музикално-ритмичните движения за детското развитие (в двигателната сфера; по отношение на психомоториката и ориентировките на децата по време на изпълнение на двигателните действия; за съгласуване на движенията с музиката и с движенията на другите деца; за съгласуване с темпа, ритъма и другите кинематични и динамични параметри на движенията).

Програмата за образователно съдържание по физическо възпитание, включва в ядро №1, подраздел “ритмично ходене и бягане”, галопни стъпки, полка и ръченица и др.(в края на предучилищния период), които могат да се обогатяват значително.

В подкрепа на това, докторантката представя значителния **дидактически потенциал на специфичните игрови форми** , както като комплекси от естествено-приложни движения; така и като инструмент за контрол на параметрите на движенията ; като средство, форма и метод за усъвършенстване на техниката на движенията; за развиване на кондиционните и координационни способности и пространствените, времеви и силови ориентировки на децата и други аспекти от холистичното им развитие.

Считам, че в I.3. не е било необходимо да се посочват подвижни игри и методика на прилагането им за развиване на моторните актове на детето. Достатъчно е, да се разгледат основните тенденции в развитието на естествено-приложните движения. Още повече, че този текст касае ранното детство и не е в пряка връзка с изследваната възраст, а само ориентира читателя в динамиката на развитие на моторната функция на човека след раждането му.

Форматирането на дисертацията е значително подобро след апробацията.

Хипотезата, обекта, предмета и целта на изследването са ясно формулирани. **Задачите** са в съответствие със заложената цел. Установяването на състоянието на физическата дееспособност и психомоториката на децата от контролните групи обаче неправилно технически е отнесено към заключителния етап на изследователската работа, тъй като то е основно, базово изследване върху чиито резултати се построява експерименталния технологичен модел.

По същия начин посочената статистическа обработка е отнесена само към заключителния етап. Такава обработка на резултатите от констатиращия експеримент е извършена от докторантката и в основния етап на изследването. Нито работата по технологичния модел може да бъде отнесена към предварителния етап, защото тогава още не е установено състоянието на двигателните възможности на децата, нито статистиката – може да се отнесе само към заключителния етап. По-нататък в съдържанието на дисертацията обаче тези проблеми липсват, следователно по-скоро са техническа грешка при описание на дейностите, извършени през различните етапи на изследването.

Използвани са добре подбрани, валидни 14 теста, след проверка на надеждността на общо 25, от които 11 са отпаднали, поради стойности на $r_{tt} < 0,70$.

Подробното изясняване на статистическите операции показва добра подготовка на докторантката по статистика, но по принцип в дисертациите процедурите не се описват детайлно, но не е и погрешно. Достатъчно е да се посочи използвания статистически пакет (в случая SPSS 10.0), който е известен на сведущите.

Макар, че в метричната статистика обикновено броя на изследваните случаи е над 30, за осигуряване на висока гаранционна вероятност на научните си твърдения ($P_t \geq 95\%$), докторантката е изчислила колко деца трябва да изследва в групите.

Принципите на разработване на технологичния модел, неговите организационни, процесуални, структурни и др. особености закономерно произтичат от установеното от докторантката състояние на двигателното и психо-моторно развитие на децата.

Тези резултати от констатиращия експеримент осигуряват научната основа на експерименталния технологичен модел. В противен случай изследванията биха били напълно безпредметни, ако модела е теоретичен и умозрителен. В дисертацията обаче научните твърдения са експериментално установени и статистически проверени, при висока гаранционна вероятност ($P_t \geq 95\%$).

Контингентът на изследването е добре представен.. Отлично е представено и тестирането.

Съдържанието на гл. III включва получените в многоаспектните изследвания резултати от констатиращия експеримент. Подробната им интерпретация и качеството на онагледяване, отговарят на изискванията за дисертационен труд.

Разкрито е състоянието на изследваните двигателни и психомоторни способности, установени са половите им особености и динамиката на възрастта им промяна за една учебна година в контролните групи.

Същността на формиращия експеримент и кога, къде, в кои ситуации е провеждан, колко пъти и т.н. – и резултати от изследване на ефективността му са надлежно представени и отговарят на всички изисквания за провеждането на педагогически (развиващ) експеримент в практиката.

В IV-та глава са установени прирастите на резултатите по показатели в КГ и ЕГ и са идентифицирани статистически значимите различия на показателите, удостоверяващи сферите на ефективност на технологичния модел в хода на практическата му реализация.

Ориентировката на читателя за стойностите на **Tst** са улеснени, поради посочени стойности на **Tкр**. под таблиците.

Изводите и препоръките отразяват малка част от получените резултати. Редица ценни изводи не са отразени, което щеше още повече да обогати дисертацията.

Формулираните **приноси** произтичат от проведеното изследване. Част от тях са оригинални, другите са с потвърдителен характер.

Относно представения автореферат на дисертацията, както по структура, така и по съдържание напълно съответства на доктората и отразява в обобщен вид получените резултати, произтичащите от тях научни твърдения, изводи, препоръки и приноси към ТФВ, към МФВ и към практическото физическо възпитание.

В автореферата си докторантката е посочила и 5 публикации по дисертацията, чрез които част от концептуалните ѝ постановки и резултатите от изследването ѝ вече са достояние на специалистите по предучилищна педагогика и по физическо възпитание.

Заключение: изхождайки от качествата на рецензирания научен труд, от експерименталния му характер, от използването на методи за доказване на научните твърдения, оценявайки го положително считам, че Златка Александрова Димитрова отговаря на изискванията на ЗРАС за присъждането ѝ на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 1.2. „Педагогика” (предучилищно и начално училищно физическо възпитание)”

26.04.2012 г.

Рецензент:
проф. дпн М. Глушкова